

TURGUT ÖZGÜNEY

PYTHAGORAS

BEYAZ BAYKUŞ: 81
FELSEFE: 8

TURGUT ÖZGÜNEY / PYTHAGORAS

Her hakkı saklıdır. Bu eserin aynen ya da özet olarak hiçbir bölümü, yayınevinin yazılı izni alınmadan kullanılamaz.

İmtiyaz Sahibi: Destek Yapım Prodüksiyon Dış Tic. A.Ş.

Genel Yayın Yönetmeni: Özlem Küskü

Yayın Koordinatörü: Kaan Cumaloğlu

Üretim Koordinatörü: Semran Karaçayır

Editör: Özlem Küskü

Son Okuma: Devrim Yalkut

Kapak Tasarım: İlknur Muştı

Sayfa Düzeni: Cansu Poroy

Sosyal Medya-Grafik: Tuğçe Budak-Mesud Topal-Nursefa Üzümler

Beyaz Baykuş: Ocak 2023

Yayıncı Sertifika No. 13226

ISBN 978-625-441-828-0

© Beyaz Baykuş

Abdi İpekçi Caddesi No. 31/5 Nişantaşı/İstanbul

Tel. (0) 212 252 22 42

Faks: (0) 212 252 22 43

facebook.com/beyazbaykusyayinlari

twitter.com/beyazbaykusy

instagram.com/beyazbaykusyayinlari

www.beyazbaykus.com

Deniz Ofset – Çetin Koçak

Sertifika No. 48625

Maltepe Mahallesi

Hastane Yolu Sokak No. 1/6

Zeytinburnu / İstanbul

Tel. (0) 212 613 30 06

Beyaz Baykuş Yayınları, Destek Yayınları'nın tescilli markasıdır.

BÜYÜK DÜŞÜNÜRLERDEN YAŞAM BİLGELİĞİ TURGUT ÖZGÜNEY

PYTHAGORAS

Destek Dukkan

BEYAZ BAYKUŞ

ΓΝΩΘΙ ΣΑΥΤΟΝ ΚΑΙ ΘΕΛΕΙΣ ΓΝΩΡΙΖΟΥΝ
'ΟΛΑ ΤΑ ΜΥΣΤΗΡΙΑ ΤΩΝ ΘΕΩΝ ΚΑΙ ΤΟΥ
ΣΥΜΠΑΝΤΟΣ

*Gnothi seafon kai gnou ruzon ola ta
mistrìa ton theon kai tou simpantos*

*“Kendini tanı, böylece tanrıların
tüm gizemini ve evreni (kozmosu)
tanıyabileceksin.”*

Delf’teki Apollon Mabedi

İÇİNDEKİLER

Önsöz.....	11
Hayatı.....	13
Pythagoras'ın İlkeleri	25
Pythagoras'ın Öğretisini Sunması	27
Pythagoras'ın Yaşadığı Çağda Yunanistan'da	
İnanç Dünyası.....	29
Ruh Göçü (Transmigration)	33
Ruh Öğretisi	39
İlahi Psişe'nin Dünya Hayatı	
İçindeki Durumu.....	43
Pythagoras'ın Tipolojisi.....	47
“Y” Asası (Çatallı Asa)	51
Pythagoras'ın Öğrenci Seçimi	53
Teoklea.....	57

İNİSİYASYONLAR	65
1. Derece: Hazırlık Safhası (Çömezlik).....	67
2. Derece: İnisiyasyon - Arınma	69
Pythagoras'ın Evren ve Tanrı Anlayışı	70

3. Derece: Mükemmellik, Kozmogoni ve Psikoloji.....	71
Fiziki Kozmogoni	72
Ruhsal Kozmogoni	75
4. Derece: Epifani.....	77
Orpheus-Pythagoras	79
Monad.....	83
Teoloji	87
Pythagoras'ın Bilgi Kuramı	88
Sayılar.....	89
Astronomi	92
SAYILARIN EZOTERİK ANLAMLARI.....	95
Monad (1):.....	97
Diad (2):.....	99
Triad (3):.....	100
Tetrad (4):.....	102
Pentad (5):	103
Heksad (6):	105
Heptad (7):	106
Ogdoad (8):.....	108
Ennead (9):.....	109
Decad (10):.....	110
Pythagoras'ın Altın Aforizmaları	111
Hegel'in Pythagoras Felsefesi Hakkında Yorumu (Mantık Bilimi, Varlık Öğretisi).....	113
Matematik	114

Pythagoras'ın Müzik ve Renk Felsefesi Armoni (Harmonia).....	117
Müzik Felsefesi	119
Dünyevi Monokortun Armonileri.....	121
Dünyevi Monokort Oranları ve Aralıkları	122
Renk Felsefesi.....	123
Feleklerin (Gökcisimleri) Müziği	125
Platon'un Pythagoras'ı Arayışı	127
Aristoteles'in Pythagoras ve Pythagorasçılar Yorumlaması.....	138
Pythagoras'ın Kadehi	146
Herakleitos Hakkında	147

HIPPASUS VE İLK KİTAP YAZAN PYTHAGORASÇI PHILALAO (MÖ 5. YÜZYIL)

Hippasus	151
Philalaos	155
Yeni Pythagorasçılar	166
Roma'nın Pythagoras'ı	179
İki Büyük Pythagorasçı Tema	183

ORTAÇAĞ VE PYTHAGORASÇILIK

Boethius	189
El-Ferganî ve Huneyn.....	191
İhvan Al-Safâ ve Huneyn	192
İrlandalı John Scotus Eriugena	194

Pythagoras'ın Devlet Yönetim Modeli	195
Pythagoras Öğretisinin Etkileri.....	197
Pythagorasçılığın Genel Olarak Değerlendirilmesi	199
Sözlük	203
Kaynakça	207

ÖNSÖZ

Aşırı idealist filozof olarak tanımlanan Pythagoras, hakikat (alet-heia) aşkı uğruna öz vatanından 34 yıl ayrı kalmış, Mısır'da 22 yıl eğitim aldıktan ve 12 yıl Babil'de sürgün hayatı yaşadktan sonra ülkesine geri dönmüştür. Felsefe tarihinde bu denli uzun süreli serüven yaşayan ilk filozoftur. Felsefe terimini Pythagoras'ın icat ettiğı söylenir. Yaşadığı çağın geleneğine uyarak kendisini “Sophos” (bilge) olarak nitelemekten kaçınarak “Philosophos” (bilge âşığı), bilgelik seven adını benimsemiş ve bu terimi insanlığa armağan etmiştir. Felsefesini aritmetik, geometri, astronomi, müzik üzerine kurmuştur. Ayrıca hukuka da çok önem vermiş, hayatının 30 yılını geçirdiğı Güney İtalya'nın Kroton kentinde diğer Yunan kolonilerine anayasa düzenlemiştir.

Müzik üzerine yoğun çalışmalar yapmış, ses perdesiyle tel uzunluğu arasında bir ilişkinin bulunduğunu söylemiş ve müzikal notaların ayrımları ve uyumlu eşlenişlerini algılayarak evrende de bir armoninin bulunduğı sonucuna varmıştır. Şeylerin temel özlerinde de bir sayısal armoninin bulunduğunu söylemiştir.

Pythagoras'ın kanon diye adlandırılan bir lir icat ettiğı söylenir. Bulduğı “teorem” ile tüm dünyadaki okullarda adı anılır olmuştur. Pythagoras yaratıcı düşünceleriyle Yunanistan'da reforma ve Avrupada Rönesans'a öncülük etmiştir. Bu yüce mürşidin fikirleri bugün yıkılıp gitmiş bir kentin yıkıntıları gibi

görülse de Mısır'daki Hermetik gelenekten ilham aldığı düşünceleri ilkçağda ve ortaçağda birçok bilim insanına, sanatçıya ve filozofa esin kaynağı olmuştur. Felsefe tarihinde Pythagoras'tan etkilenmeyen filozof yok gibidir. Platon, Pythagoras'tan aldığı ilhamlarla Atina'da akademisini kurmuştur.

Pythagoras maddi evrenin işleyişinin matematiksel terimlerle ifade edilebileceği düşüncesini ortaya atan ilk kişidir. "Kozmos" sözcüğünü evrene ilk uyarlayan kişidir. Matematiği felsefe ile ilişkilendiren ilk düşünürdür. Pythagoras'tan beri matematik, felsefeyle ve bilimle ortak yaşam ilişkisi içinde gelişmiştir. Pythagoras'a göre kozmosun uyumu (Armoni/Harmonia) büyük küçük her şeyin sayılara dayanan ilişkilerle düzenlenmiş olmasına bağlıdır. Bu uyumun varlığı müzikte açıkça görülür. Seslerin bir uyum ve tartım içinde sıralanışlarının sayılarla olan ilişkisini titreşen çalgı tellerinin uzunluğu olarak gösteren ilk kişidir. Evrendeki uyumu bir musiki olarak algılayan Pythagoras'ın görüşleri fizik ve astronomi biliminde de kullanılmıştır. Astronom Kepler de *Harmonica Mundi* (Dünyanın Armonisi) adlı eserinde bu konuyu işlemiştir.

HAYATI

Pythagoras'ın tüccar babası Mnesarchus iş nedeniyle Delf şehrindeyken karısı Parthenis'le birlikte kaderin (kader tanrıçalarının) Suriye'ye dönüş yolculuğunda yanında olup olmadığını öğrenmek için Delf kâhinine danışmaya karar verir. Yerdeki geniş bir yarığın üzerine kurulmuş üç ayaklı altın tahtında oturan Pythi (Apollon'un kadın peygamberi) sordukları soruya cevap vermek yerine Mnesarchus'a karısının hamile olduğunu, bir erkek çocuk doğuracağını, güzellikte ve bilgelikte bütün insanlara örnek olacak çocuğun hayatı boyunca insanlığa büyük katkılarda bulunacağını söyler. Mnesarchus kehanetten öyle etkilenir ki karısının adını Python onuruna Pythasis olarak değiştirir. Gerçekten de karısı Fenike'nin Sidon şehrinde kâhinin söylediği gibi bir oğul dünyaya getirir. Mnesarchus ile Pythasis, oğullarının kaderinin kâhin tarafından belirlendiğine inanarak ona Pythagoras adını verirler.

Pythagoras'ın doğumu ile ilgili birçok efsane vardır. Bazıları onun ölümlü olmadığını söyler. O dünyaya gelerek insanlığa bilgi vermek için bedenlenen bir tanrıdır. Pythagoras antik zamanların kutsal bir doğumla geldiğine inanılan birçok bilgesinden biridir. Godfrey Higgins şunları söyler: "İsa'nın hayatıyla Pythagoras'ın hayatı arasındaki ilk çarpıcı benzerlik, her ikisinin de Suriye'de doğmuş olmasıdır. Pythagoras'ın doğduğu Sidon da İsa'nın doğduğu Betlehem de Suriye'dedir. Pythagoras'ın babası tıpkı İsa'nın babasına yapıldığı gibi, karısının insanlığa büyük

hizmetlerde bulunacak bir oğul dünyaya getireceği kehaneti yapılmıştır. Her ikisi de anneleri yolculuk sırasında doğmuştur. Yusuf ve karısı vergilerini ödemek için Betlehe'm'e gittiklerinde, Pythagoras'ın babası da ticari nedenlerle Samos'tan (Sisam) Sidon'a dönerken Pythagoras'ın annesi, güneş tanrısı Apollon'un suretiyle karşılaşır. Bu hikâye Yusuf ile Meryem'in hikâyesine tıpatıp benzer. Bu özel olaylar nedeniyle Pythagoras ile İsa, aynı şekilde anılmıştır: Tanrı'nın oğlu."

Bu ünlü filozof, MÖ 600 ile 590 yılları arasında bir tarihte doğmuştur. Yaklaşık 100 yıl yaşadığı tahmin edilmektedir. Pythagoras'ın, Yahudiler arasında bulunmuş, hahamlardan İsrail'in kanun koyucusu Musa'nın gizli öğretilerini öğrendiği iddia edilmektedir. Daha sonraları ortaya çıkan Esseniler okulunun ise sadece Pythagorasçı sembolleri yorumlamak için kurulduğu söylenmektedir. Pythagoras; Mısır, Babil ve Kalde gizemlerine inisiye olmuştur. Seyahatleri hakkında söylenenler farklılık gösterse de tarihçiler onun birçok ülkeyi ziyaret edip birçok ustanın dizinde yetiştiği noktasında birleşirler. Yunan filozoflarından öğrenilmesi mümkün her şeyi öğrendikten ve büyük bir ihtimalle Eleusis gizemlerine inisiye edildikten sonra Mısır'da birçok deneme ve reddedilişten sonra Thebes rahipleri tarafından İsis gizemlerine inisiye edilmiştir. Bu korkusuz gizem okulları meraklısı Fenike ve Suriye'ye giderek Adonis gizemlerini öğrenmiştir. Euphrates (Fırat) vadisini geçtikten sonra burada Babil bölgesinde yaşayan Keldanilerin gizli ilimlerinde öğrenim görece kadar uzun kalmıştır. Sonunda Mediadan (Pers coğrafyası) geçerek Elephanta ve Ellora Brahmanlarının bir öğrencisi ve inisiyesi olduğu yıllar boyunca Hindistan'da kaldığı söylenmektedir.

Pythagoras'ın isminin Brahmanların kayıtlarında *Yavancarya*, "İyonyalı Öğretmen" adıyla kayıtlı olduğu da ifade edilir. Pythagoras, "filozof" (Philiastophos) kavramını ilk kullanan

kişidir. Ondan önce bilge insanlara veliler veya bilgeler deniyordu ki bu kelimeler "bilenler" şeklinde yorumlanıyordu. Pythagoras, çok mütevazı idi. Filozof kelimesini yarattı. Bu kelime, "bilge sever" anlamına geliyordu.

Seyahatlerinden döndükten sonra Güney İtalya'da bir Dor kolonisi olan Kroton'da bazen "üniversite" diye anılan bir okul kurdu. Kroton şehrine geldiğinde kuşkuyla karşılanmış, kısa bir süre sonra çevre kolonilere çok önemli konularda danışmanlık yapmaya başlamıştır. Etrafına küçük ve samimi bir öğrenci grubu toplayan Pythagoras, onlara kendisine verilen gizli bilgiyi açmıştır. Bütün sanatların ve bilimlerin temelindeki üçgen olarak gördüğü okült matematik, müzik ve astronomi öğretmiştir. Pythagoras yaklaşık 60 yaşındayken öğrencilerinden Teona adlı bir genç kızla evlendi. Bu evlilikten 3 çocuğu oldu. Karısı ona hayatı boyunca ilham vermekle kalmayıp, filozof suikast kurbanı olduktan sonra da onun öğretilerini yaymaya devam etti. Pythagoras'ın dehalarda sık sık rastladığımız açıksözlülüğü, birçok siyasi ve kişisel düşmanlıklara yol açmıştır. Ona inisiyasyon için gelenlerden Silon adlı birisi öğrenci olarak kabul edilmediği için, Pythagoras'ı ve felsefesini yok etmeye azmetmiş, hıncı duygusu içindeki bu kişi, yanlış söylentiler yayarak halkı filozofa karşı kışkırtmıştır. Eşkıya çetesi bir gün büyük öğretmen ve öğrencilerinin yaşadığı küçük köye baskın yaparak, evleri, binaları yakıp Pythagoras'ı öldürmüştür. Filozofun ölümüyle ilgili söylenceler farklılık göstermektedir. Bazılarına göre Pythagoras'ın, Kroton'dan küçük bir grup öğrencisiyle birlikte kaçarken düşmanları tarafından tuzağa düşürülüp geceyi geçirmek için seçtikleri binanın ateşe verilmesiyle diri diri yandığı söylenmektedir. Başka bir söylenceye göre kendilerini yanan binanın içinde bulan öğrenciler, bedenleriyle ateşin üzerinde Pythagoras'ın kaçabileceği bir köprü oluşturmuşlar ve Pythagoras bu olaydan kısa bir süre sonra insanlığa hizmet edip,

insanlığı aydınlatmaya dair çabalarının beyhudeliğini görerek acı içinde ölmüştür. Rivayet edilir ki Pythagoras'ın öğrencileri ona asla ismiyle hitap etmeyip “efendi”, “o insan” sıfatlarını kullanmışlardır. Bunun nedeni, Pythagoras isminin özel olarak bir araya gelmiş, belli bir sayısal değere ve büyük bir anlama sahip olduğuna dair inanç olabilir.

Pythagoras'ın ölümünden sonra okulu yavaş yavaş dağılmıştır. Zaman içinde Pythagoras, bir insandan ziyade bir tanrı sayılmaya başlamış ve etrafa dağılmış öğrenciler öğretmenlerinin aşkın dehasına duydukları saygıyla, birbirlerine hep bağlı kalmışlardır. Edouard Schure, *Pythagoras and Delphic Mysteries* adlı eserinde Pythagorasçı okul öğrencilerinin kardeşlik bağı göstermek için, aşağıdaki örneği anlatır: “Hastalık ve yoksulluk içinde olan öğrencilerden birini yardımsever bir hancı evine alıp bakar. Öğrenci ölmeden önce hanın kapısına birkaç gizemli işaret çizer ve dönüp hancıya ‘Endişelenme. Kardeşlerimden biri borcumu ödeyecektir’ der. Bir yıl sonra bir yabancı hanın önünden geçerken kapıdaki işaretleri görür. Hancıya ‘Ben bir Pythagorasçıyım. Bir kardeşim burada öldü. Size onun için ne kadar borcum olduğunu söyler misiniz?’ der.” Pythagoras'ın öğretisinin katıksız tektanrıcılık olması bütün kadim inisiyatik okullarda Tanrı'nın Birliği'nin doğru olduğunu gösterir.

Uzun saçlı Samoslu bilge Pythagoras'ın, Apollon'un oğlu olduğuna dair Roma İmparatorluğu'nda bir mit vardı. Bu hikâye, MS 1. yüzyılda yeniden doğmuş Pythagoras olduğunu ve evrensel hakikatleri yetkiyle konuştuğunu iddia eden, mucize yaratan gezgin Tyanalı (Kapadokya) Apollonius tarafından yayılmıştı. İmparator Septimus Severus'un karısı Julia Domna, Pythagoras'ın Tanrı tarafından gönderildiğini ve onun Apollon'un oğlu olduğunu her tarafa yaydı. Bu görüş veya mit, efsane ile tarihin buluştuğu nokta olarak kabul edilmişti.

Samos (Sama), “büyük yükseklikler” demektir. Samos tarihi hakkında bilinenler, sözlü tarihin ve arkeolojinin bir karışımıdır. Efsaneye göre adaya ilk yerleşenlerin başında altın postun peşindeki Argonot yolculuğunda Herkül ve Orfeus ile birlikte yelken açmış olan, Zeus'un kahraman oğlu Ankaios vardı. Delf Mabedi'ndeki Pythia kâhininin buyruğuyla Ankaios, bir koloni kurmaya karar verir. Arkadia'dan, Teselya'dan, Atina'dan, Khalkis'ten aileler getirerek Samos'a yerleştirir. Delf kâhini, bu adaya adını verir, Samos. Samos'un yüksek dağları vardır. Eski hikâyeler, Pythagoras'ın ailesinin Ankaios'un neslinden geldiğini söyler.

Thales, Pythagoras'ın doğumundan yaklaşık 15 yıl önce bir güneş tutulmasını gözlemiş ve kaydetmiştir. Bu olayın Yunan biliminin ve tabiat bilgisinin başlangıcı olduğu kabul edilir. Thales'in gözlemlediği bu güneş tutulmasının tarihi, MÖ 25 Mayıs 585'tir. Pythagoras'ın lakabı, “Uzun saçlı Samoslu”dur.¹

Pythagoras, Miletoslu bilgin-astronom Anaximander'den dersler aldı. Anaximander, matematik ve geometriyi kullanarak dünyanın en eski haritalarından birini çizdi. En üstün bilginin peşinde koşan Pythagoras için Anaximander'in görüşleri önemli idi. Anaximander (MÖ 546) “her şeyin temelini oluşturan sınırsız veya sınırlanamayan (Apeiron)” kavramını getirdi. Anaximander'e göre sınırsız olan ayrıştığında sonuç olarak erkek-dişi, çift-tek, sıcak-soğuk gibi kontrastlar ortaya çıkmıştı. Kontrastlar onun yaratılış şemasının merkezindeydi. Zıtlara ayrılış daha sonra Pythagorasçı görüşlerin de önemli bir öğesi oldu. Anaximander evrendeki tüm kontrastın, çeşitliliğin ve çokluluğun altında yatan bir “Birlik” olduğuna inanıyordu. Bu fikir, Pythagorasçılarla birlikte çok daha güçlü olarak ortaya

1. Kitty Ferguson, *Kadim Pythagoras Kardeşliği*, Ayna Yayınevi, İstanbul, 2008, s. 27-30; Edouard Schure, *İnsanlığı Aydınlatan Büyük İnisiyeler*, Ruh ve Madde Yayını, İstanbul, 1989, s. 370-375